

Flåtestrukturens betydning for ressursforvaltning og verdiskapningen

Foredrag Austevoll seminaret 25.9.08
Torbjorn Trondsen
Norges fiskerihøgskole
Universitetet i Tromsø

T.T Austevoll 25.9.08

1

Flåtestruktur

- Sammensetning av fiskeflåten etter størrelse, fangstmetode og fiskeart
- Strukturen låses fast av tillatelser utstedt av myndighetene
  - Tilpasse kapasitet til fangstgrunnlag
  - Sikre inntekt, sysselsetting og bosetting?
- Flåtestrukturens reguleringer påvirker også
  - fiskernes handlingsrom for verdiskapning i fangst
  - legger føringer av kvalitet og mengde av fisk som kanaliseres gjennom verdikjeder mot bestemte produktmarkeder for fersk/frosset/saltet/tørret rund fisk, filet, salt fisk, fiskemel etc,
- Foredlingsform og landingssted
- Den totale verdiskapningen av fiskekvotene

T.T Austevoll 25.9.08

2

Utfordringen 1: Det globale fisketilbudet vokser ikke lengre

World fisheries and aquaculture production and utilization

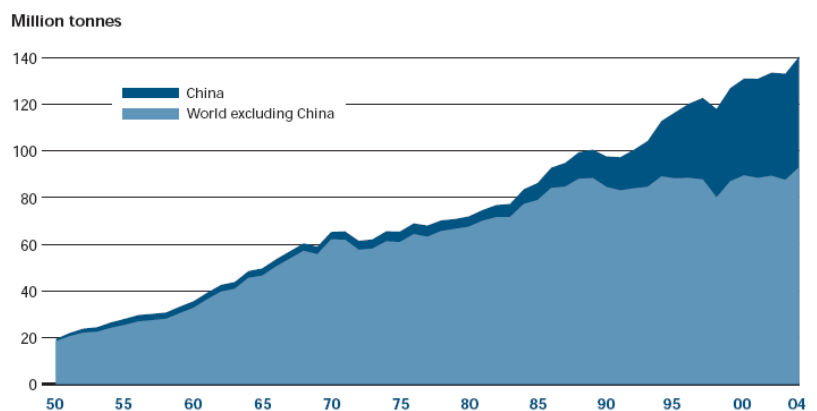
	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ¹
(Million tonnes)						
PRODUCTION						
INLAND						
Capture	8.8	8.9	8.8	9.0	9.2	9.6
Aquaculture	21.2	22.5	23.9	25.4	27.2	28.9
Total inland	30.0	31.4	32.7	34.4	36.4	38.5
MARINE						
Capture	86.8	84.2	84.5	81.5	85.8	84.2
Aquaculture	14.3	15.4	16.5	17.3	18.3	18.9
Total marine	101.1	99.6	101.0	98.8	104.1	103.1
TOTAL CAPTURE	95.6	93.1	93.3	90.5	95.0	93.8
TOTAL AQUACULTURE	35.5	37.9	40.4	42.7	45.5	47.8
TOTAL WORLD FISHERIES	131.1	131.0	133.7	133.2	140.5	141.6
UTILIZATION						
Human consumption	96.9	99.7	100.2	102.7	105.6	107.2
Non-food uses	34.2	31.3	33.5	30.5	34.8	34.4
Population (billions)	6.1	6.1	6.2	6.3	6.4	6.5
Per capita food fish supply (kg)	16.0	16.2	16.1	16.3	16.6	16.6

Note: Excluding aquatic plants.
¹ Preliminary estimate.

3

Chinas fangst stagnerer

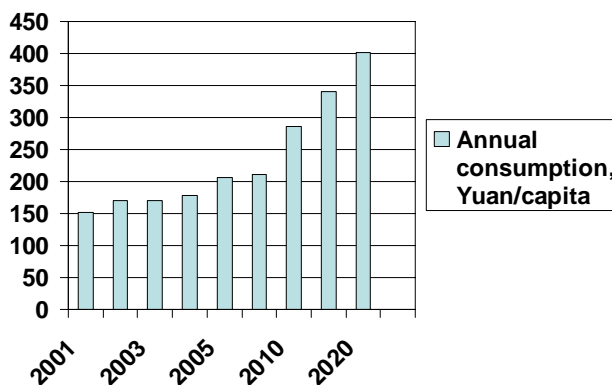
World capture and aquaculture production

T.T Austevoll 25.9.08

4

Utfordring 2: Den globale etterspørselen vokser Kina drar markedene

Inntektselastisitet for fisk i Kina 0,98 (Zhong 2005).

Vekst fra 25 – 50 kg kg/person (2005-2020) = +30 mill MT/år
(Lindkvist & Trondsen 2005).

5

Utfordring 3: Voksende etterspørsel og produktmuligheter

- Generell prisstigning på mat etter økende velstandsutvikling
  - Markedene åpnes både for høyprisede og lavprisede matprodukter
- Prisene på tradisjonell sjømat vokser ytterligere på grunn av begrenset tilgang
- Økende interesse og etterspørsel for marine biotec (bi-) produkter som supplement og tilsetning til mat og som medisin
  - Marine Omega3 olje – gelatin – protein – peptider – aminosyrer - fosforlipider etc.

T.T Austevoll 25.9.08

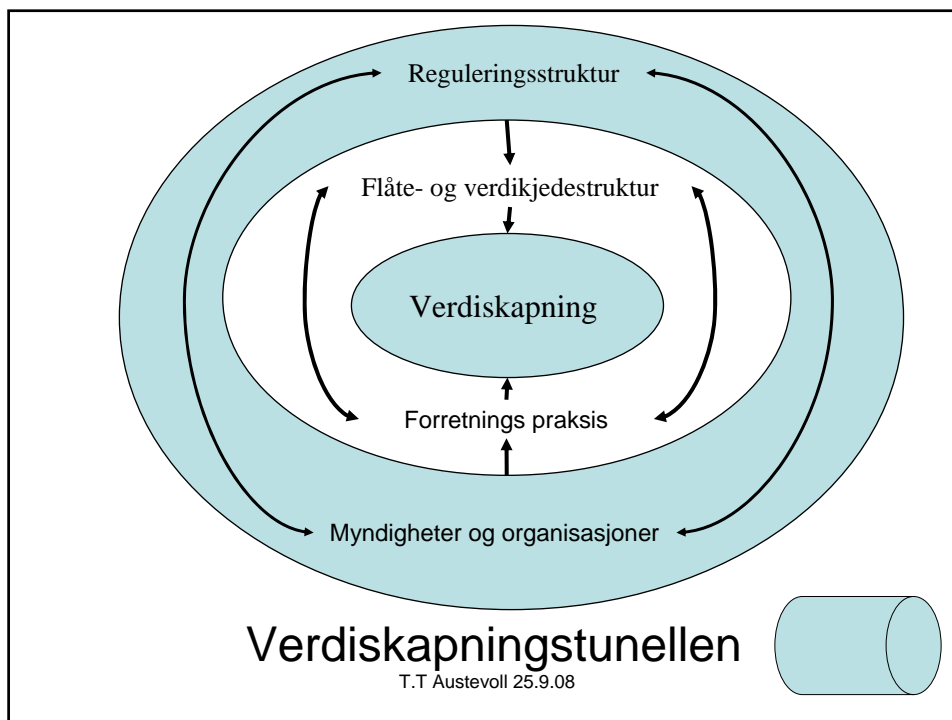
6

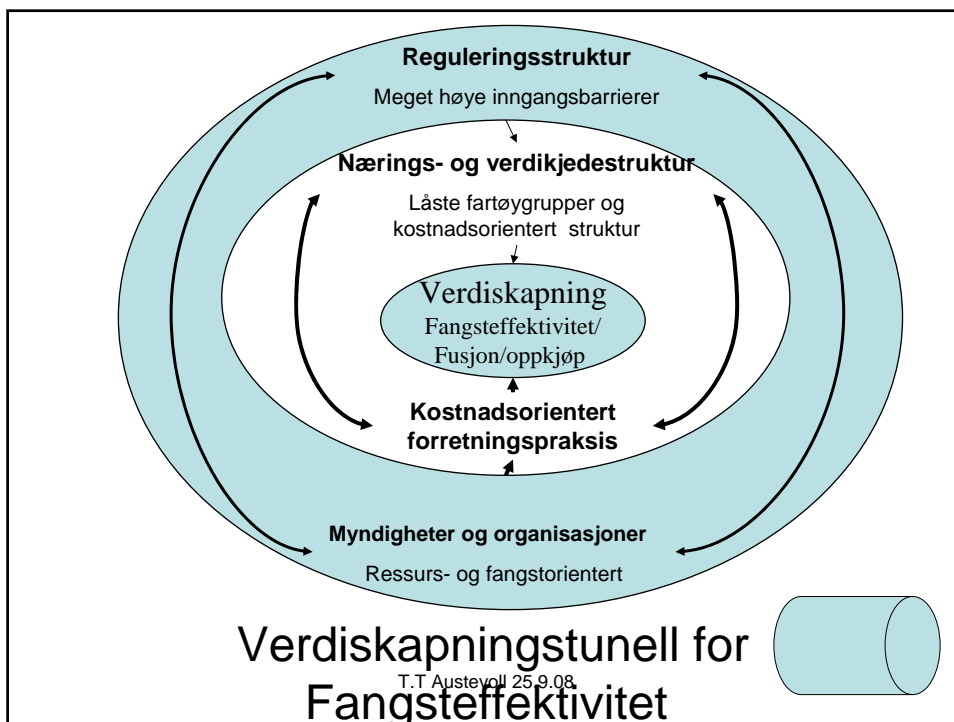
Utfordring 4: Behov for øket fokus på verdiskapning av knappe fiskeressurser

- Store mengder sjømatprodukter sløses bort globalt (Fortsatt store økonomiske potensialer som kan høstes)
  - Overbeskatning av fiskebestander
  - Kvalitetstap som følge av strukturering av rettigheter og flåten som gir
    - Mindre oppmerksomhet på verdiskapning per fangstkilo
    - Liten utnyttelsesgrad av bi-fangst og bi-produkter
    - Bulkfangst av småfisk begrenser anvendelse til menneskemat (kolmule?)
  - Liten oppmerksomhet om markedsorientert ledelse og produksjon
- Fordi: Mangel på incentiver i næringsstrukturene som motiverer markedsorientert verdiskapning
  - Lav grad av fleksibilitet og åpenhet for nye strategiske innovasjoner i rederiene og for nye aktører

T.T Austevoll 25.9.08

7

Fangsteffektivitet/fusjon/oppkjøp er dominerende fiskerorientering

Fiskeridirektoratets registre 2005 – 2008:

- Nedgang på ca 1200 fiskefartøyer (-15 %), fra 8000 til 6806
- Nedgang på 268 (-9 %) fartøy med individuelle kvoter, fra 2924 til 2658
- Nedgang på 363 redere (-13%) med individuelle kvoter, fra 2665 til 2302

T.T Austevoll 25.9.08

11

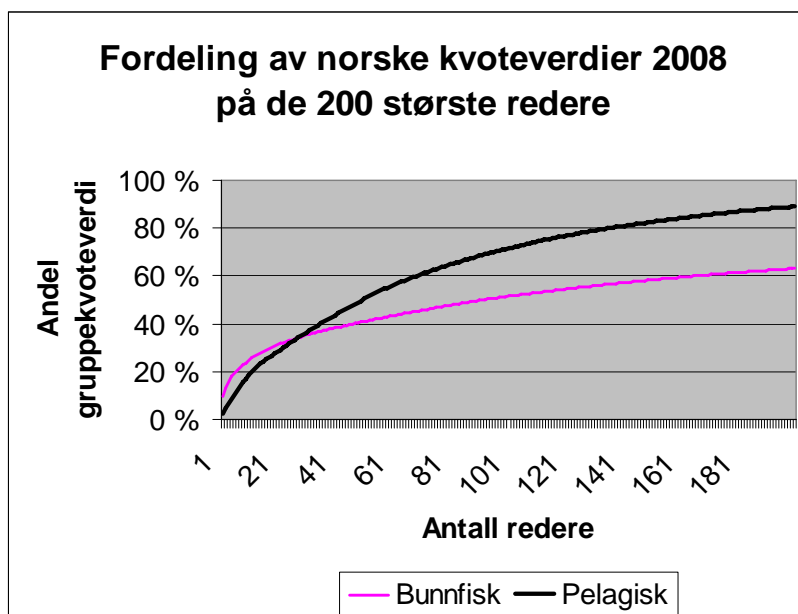
Konsentrasjonen av fiskerettigheter øker 2005-2008

- 100 største redere kontrollerer 49 % av de samlede norske kvoteverdier (50% i 2005).
- 200 største redere kontrollerer 66% (2/3) av de samlede norske kvoteverdier
  - En økning på 3,2 prosentpoeng fra 2005

T.T Austevoll 25.9.08

12

Fordeling av norske kvoteverdier 2008 på de 200 største redere

T.T Austevoll 25.9.08

13

De 20 største redere

	Majoritetseier	Hjemkommune	Fartøy	SumTEK	TEK%	AKKTEK
1	Røkke/ Aker Seafoods Holding AS	OSLO	15	39 473	5,8 %	5,8 %
2	Nergård AS	TROMSØ	6	16 525	2,4 %	8,2 %
3	Strand	ÅLESUND	5	14 951	2,2 %	10,4 %
4	Holmøy/Holmøy Holding AS	ØKSNES	2	8 450	1,2 %	11,7 %
5	Halstensen Holding AS	AUSTEVOLL	3	7 105	1,0 %	12,7 %
6	Liegruppen AS	FJELL	4	6 522	1,0 %	13,7 %
7	Veibust HT	ÅLESUND	5	5 728	0,8 %	14,5 %
8	Sørheim E	MELØY	3	5 453	0,8 %	15,3 %
9	Edvardsen, OD	ÅLESUND	2	5 280	0,8 %	16,1 %
10	Roald og Gjøsund	GISKE	2	5 105	0,8 %	16,9 %
11	Møgster og Birkeland	AUSTEVOLL	2	4 958	0,7 %	17,6 %
12	Drønen Havfiske	AUSTEVOLL	2	4 872	0,7 %	18,3 %
13	Møgster, F & H & G	AUSTEVOLL	3	4 845	0,7 %	19,0 %
14	Roaldnes	GISKE	2	4 812	0,7 %	19,7 %
15	Ytterstad	LØDINGEN	2	4 797	0,7 %	20,4 %
16	Møgster H./Møgster O.	AUSTEVOLL	2	4 546	0,7 %	21,1 %
17	Eivind Volstad	ÅLESUND	1	4 332	0,6 %	21,7 %
18	Haugen,A	ANDØY	1	4 332	0,6 %	22,4 %
19	Ervik Havfiske AS	SELJE	8	4 144	0,6 %	23,0 %
20	Vartdal	ÅLESUND	1	4 016	0,6 %	23,6 %

T.T Austevoll 25.9.08

14

De 20 største pelagiske redere

	Majoritetsseier	EIER_KOM	Fartøy	SUM TEK Pel	PEL TEK%	AKKPELTEK
1	Halstensen Holding AS	AUSTEVOLL	3	6 426	2,4 %	2,4 %
2	Liegruppen AS	FJELL	4	6 390	2,4 %	4,8 %
3	Møgster og Birkeland	AUSTEVOLL	2	4 958	1,9 %	6,7 %
4	Drønen Havfiske	AUSTEVOLL	2	4 872	1,8 %	8,5 %
5	Møgster, F & H & G	AUSTEVOLL	3	4 713	1,8 %	10,3 %
6	Ytterstad	LØDINGEN	2	4 665	1,8 %	12,1 %
7	Strand	ÅLESUND	5	4 655	1,8 %	13,8 %
8	Møgster H./Møgster O.	AUSTEVOLL	2	4 546	1,7 %	15,6 %
9	Teige S & K	HERØY	2	3 922	1,5 %	17,0 %
10	Olsen O	AUSTEVOLL	2	3 894	1,5 %	18,5 %
11	Sørheim E	MELØY	3	3 508	1,3 %	19,8 %
12	Vikshåland /Vedø	KARMØY	2	3 096	1,2 %	21,0 %
13	Veibust HT	ÅLESUND	5	3 008	1,1 %	22,1 %
14	Ulsund	VIKNA	2	2 892	1,1 %	23,2 %
15	Drønen, H M	AUSTEVOLL	1	2 514	0,9 %	24,2 %
16	Aaker/Berfjord	DØNNA	2	2 484	0,9 %	25,1 %
17	Hepsø	OSEN	1	2 215	0,8 %	25,9 %
18	Smådal	HERØY	1	2 161	0,8 %	26,8 %
19	Mælingen	AUSTEVOLL	1	2 161	0,8 %	27,6 %
20	Longva	ÅLESUND	1	2 161	0,8 %	28,4 %

T.T Austevoll 25.9.08

15

Endring av kvoteverdier 2005-08 Etter rederiets hovedkontor

	TEK2008		TEK2005		Endr05-08
Finnmark	60 076	8,8 %	56 780	8,1 %	0,8 %
Troms	79 550	11,7 %	95 924	13,7 %	-2,0 %
Nordland	150 541	22,2 %	165 398	23,6 %	-1,4 %
Nord Norge	290 167	42,7 %	318 102	45,3 %	-2,6 %
Nord Trøndelag	9 437	1,4 %	10 123	1,4 %	-0,1 %
Sør Trøndelag	12 591	1,9 %	13 800	2,0 %	-0,1 %
Trøndelag	22 028	3,2 %	23 923	3,4 %	-0,2 %
Møre og Romsdal	155 206	22,8 %	178 657	25,4 %	-2,6 %
Sogn og Fjordane	43 633	6,4 %	34 395	4,9 %	1,5 %
Hordaland	94 890	14,0 %	81 997	11,7 %	2,3 %
Rogaland	24 693	3,6 %	12 747	1,8 %	1,8 %
Vestlandet	318 422	46,9 %	307 797	43,8 %	3,0 %
Sør & Østlandet	48 903	7,2 %	52 308	7,4 %	-0,3 %

T.T Austevoll 25.9.08

16

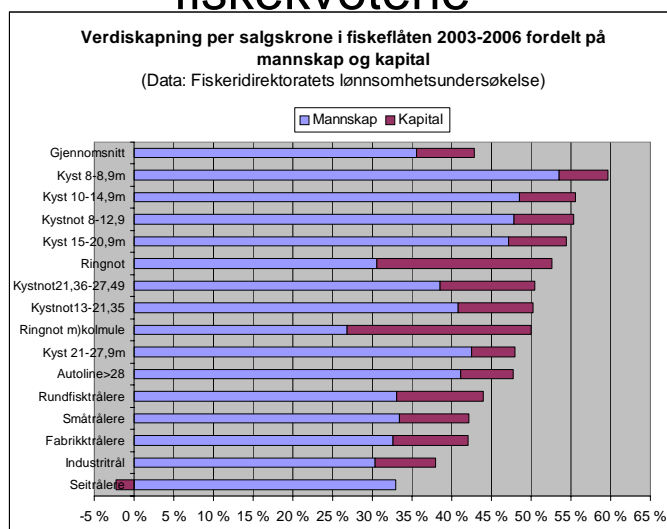
Suksessfaktorer

- Reguleringer som tillater sammenslåing av kvoterettigheter på stadig færre hender
- Stigende priser i kvotemarkedet
- Risikovillige banker
- Tilgang på rederiressurser
  - Driftige og ekspansive redere
  - Teknologi og god lokal infrastruktur
  - Kapital

T.T Austevoll 25.9.08

17

Større enheter gir nødvendigvis ikke større verdiskapning av fiskekvotene

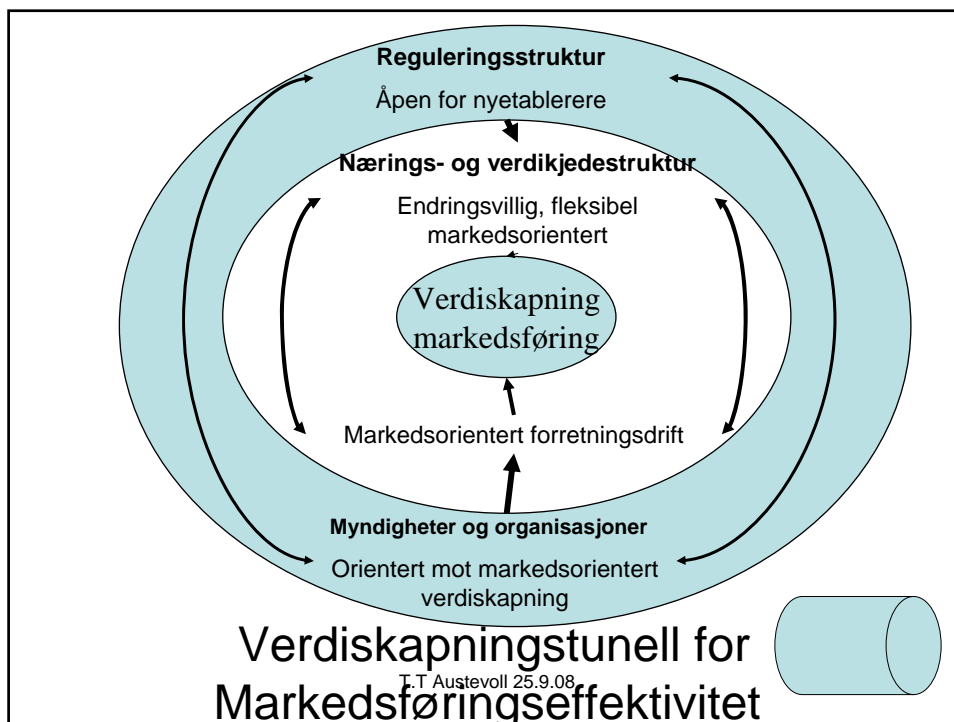
18

Strategisk risiko med ensidig kostnadsorientert orientering

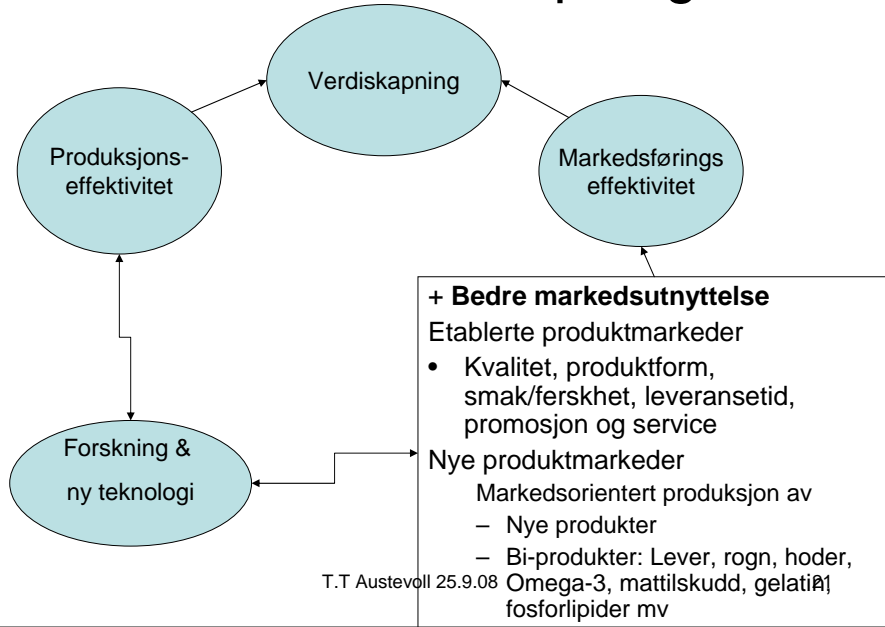
- Fusjonsbølgen skaper ikke nødvendigvis merverdier av fiskebestandene, men hos utvalgte stadig færre rederier
- Fare for å bli kjøpt opp av storkonserner på linje med fiskeoppdretterne
  - Et gode i forbindelse med arveoppgjør?
- Færre enheter undergraver
  - næringsgrunnlaget for bosettingen i mange fiskerisamfunn
  - den politiske særbehandlingen
- Politisk risiko øker med økende arbeidsledighet
- Eksklusive ressursrettigheter vil generere krav om motytelser til samfunnet
  - Ressursrentebeskatning til fordel for fellesskapet
  - Samfunnsmessige ringvirkninger
- Lær av Røkkes motstrategi: Investering i markedsorientert utvikling

T.T Austevoll 25.9.08

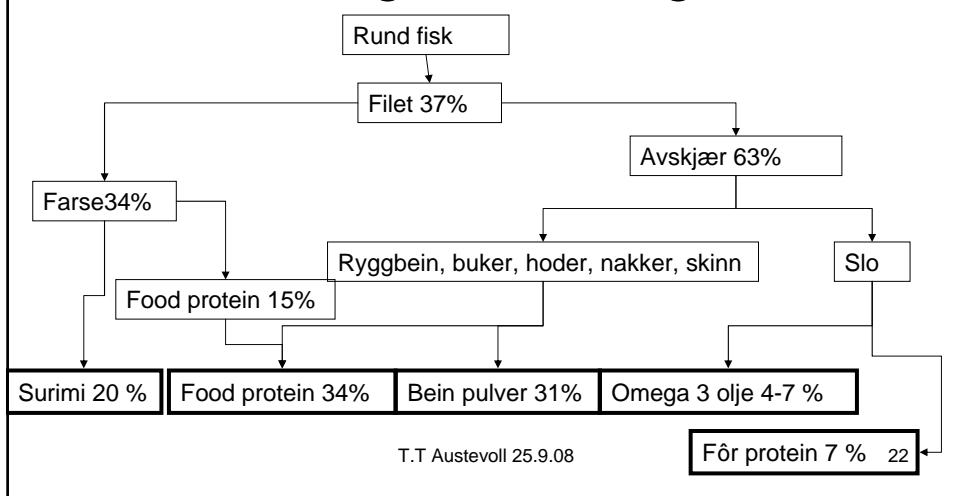
19

Kilder til verdiskapning

Eksempel på kolmulen potensial Biotech foredling : 90% av rundfisk kan gå til næringsmidler

Verdipotensial av norsk kolmulekvote på 430 mill kg

Til konsumproduksjon

- **Surimi:** 86 mill kg a 15 kr/kg= 1290 mill kr
- **Fiskeolje:** 17 mill kg a 12 kr/kg= 206 mill kr
- **Food protein:** 37 mill kg a 25 kr/kg= 914 mill kr
- **Beinmel:** 69 mill kg a 2,50 kr/kg= 172 mill kr
- **Fôr protein** 8,6 mill kg a kr 6 kr/kg= 52 mill kr
- **SUM= 2,6 milliarder kr**

Til fiskemelfabrikk

Rundfisk: 430 mill kg a 1,13= **486 mill kr**

Fiskemel til fôr

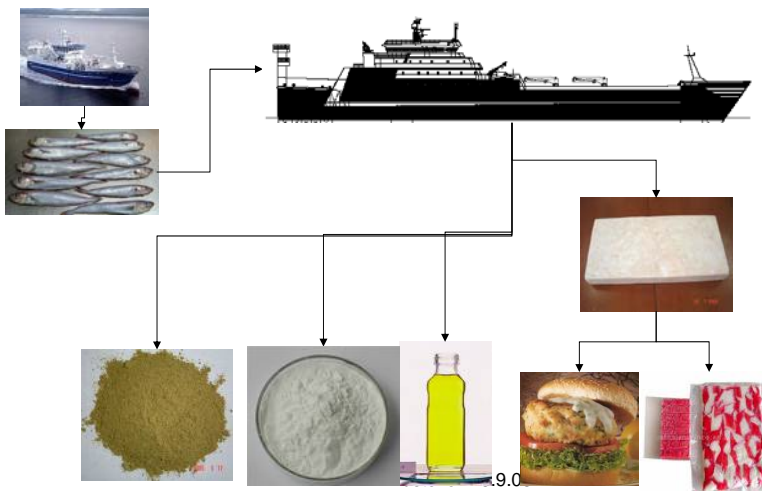
- 107 mill kg a 6 kr/kg= **642 mill kr**

4 dobling av salgsverdien

T.T Austevoll 25.9.08

23

Ferskt råstoff en forutsetning for matproduksjon: Fabrikk på havet

24

Fra fangst- til markedsfokus

- Behov for
  - Nye bedrifter med markedsorientert verdiskapning som hovedfokus
  - Fleksibilitet i struktur- og kvotepolitikken
  - Øremerking av kvoter til konsumformål
  - Overføring av kvoter & fangst mellom båter
    - Sikre tilstrekkelig foredlingskvantum som kan forsvare investeringer
    - Produksjonsmuligheter hele året av mat

T.T Austevoll 25.9.08

25

Fra nullsumspill til plussumspill?

- Austevoll med en unik posisjon i pelagisk sektor
  - Kontroll med mye kvoter
  - Dyktige fiskere og redere
  - Betydelig kapitalbase
  - Hvordan videreutvikle denne basisen
- 1. Enda en strukturingsrunde i større fartøyenheter ?
  - Bulk leveranser til fiskemelfabrikker
- 2. Satsing på mer markedsorientert verdiskapning?
  - Utnytte det kystnære fiskets markedspotensial for fersk fisk
  - Konsumforedling på landanlegg med nær tilknytning til ferske leveranser
  - Konsumforedling på fabrikkskip av mer fjerntliggende fangster (kolmule)
- Kompetanse begrensninger?
  - Dagens kompetansen er særlig knyttet kostnadseffektiv bulkdrift, mens markedskompetansen må bygges opp
  - Produksjons- og markedskompetanse kan tilføres gjennom allianser/Joint Venture med markedsselskaper
  - Utdanning

T.T Austevoll 25.9.08

26

Oppsummering

- Verden trenger og etterspør mer marin mat
- Stort potensial for øket marin matproduksjonen av pelagiske fiskearter
- Austevoll vinner i fiskeflåtens struktureringskonkurransen
  - Austevoll kan ikke hvile på laubærene
  - Mer strukturkanibalisme vil møte stor motstand og er politisk risikosport
    - Stiller krav om samfunnsmessige motytelser
  - Den som sitter stille blir forbigått!
  - Tid for å utforske mulighetene innen markedsorientert verdiskapning?
- Myndighetenes kan motivere markedsorientert konsumproduksjon gjennom
  - Tildeling av spesielle konsumlisenser og –kvoter
  - Åpne for større fleksibilitet i utnyttelsen av kvoter
- Lykke til med neste kapittel